

University of Tehran Press

Environmental

Hazards

Management

Iranian Hazardology Association

Online ISSN: 2383-0530

Home Page: <https://jhsci.ut.ac.ir>

Analyzing the nature and hazards effects of product non-conformity (based on Iranian law and international documents)

Khosrow Ebrahimi¹ | Behshid Arfania^{2*} | Ali Alboeyh³

1. Doctoral student of private law, Azad University, United Arab Emirates branch. Email: khelawyer@gmail.com

2. Corresponding Author, Islamic Azad University, Tehran Branch. Email: beh.arfania@iauctb.ac.ir

3. Islamic Azad University, Yasouj Branch. Email: Dr.alebouyeh@yahoo.com

ARTICLE INFO

Article type:

Research Article

Article History:

Received 06 August 2023

Revised 02 September 2023

Accepted 06 September 2023

Published 11 September 2023

Keywords:

*Non-conformity of goods,
Safety,
Seller,
Hazards,
International documents.*

ABSTRACT

Due to the unique geographical and geological situation of Iran, the earthquake phenomenon imposes numerous human and financial losses on our country every year. There are solutions to reduce these losses such as identifying areas prone to earthquakes and providing practical solutions. In this regard, the present study aims to investigate the effect of changes in the subsidence rate on the trend of seismicity in plains of Tehran from 2014 to 2021. To determine the subsidence rate of the region, sentinel-1 sensor satellite data with SNAP 5.0 software was used to perform radar interferometry, and the data of 64 piezometer wells in the region from 2014 to 2021 were used to zone the groundwater level. Also, Kijko software was used to correct the seismic catalog. The results showed that there is subsidence in the Shahriar plain at a rate of 54.5 cm per year and in the Varamin plain at a rate of 65 cm per year. Accordingly, 600 thousand cubic meters change in the aquifer volume of the studied area per year leads to the minimum changes of the regional stress to the extent of 5 bar to 17 bar (equivalent to 500 to 1700 kilopascals). Also, the seismicity pattern of the region shows an increasing trend in the probability of future earthquakes on one side, and a shortening of the seismic return period in the studied area on the other side. Finally, the high consistency of the data trend in the distribution charts demonstrates the agreement of the subsidence trend and, subsequently, its effect on the seismicity trend of the studied area, which in turn indicates the effect of subsidence on the seismicity trend in the studied areas.

Cite this article: Ebrahimi, Kh.; Arfania, B. & Alboeyh, A. (2023). Analyzing the nature and hazards effects of product non-conformity (based on Iranian law and international documents). *Environmental Hazards Management*, 10 (2), 153-164. DOI: <http://doi.org/10.22059/jhsci.2023.363414.789>

© Khosrow Ebrahimi, Behshid Arfania, Ali Alboeyh.
DOI: <http://doi.org/10.22059/jhsci.2023.363414.789>

Publisher: University of Tehran Press.

Introduction

The non-conformity of goods in transactions can always be considered as one of the types of economic, financial and social risks [1], due to which not only the parties in the sale have problems and risks and possible losses, but also judicial institutions and arbitration courts are inevitably involved in solving the problems. It is possible that it will cause material and spiritual damage to the society. Of course, the nature, scope and scope of risk knowledge is very simple, and if a comprehensive definition of risk knowledge is provided, it consists of knowing the event, phenomenon, process, state, situation and thinking and worldview that may cause loss of life for the individual, population, society and environment, spiritual and financial [2]. In general, many transactions are done during the day, some of which are not done correctly. The non-conformity of the goods in transactions, including sales, leads to damages and losses to the parties and imposes certain legal effects on the seller, buyer and even third parties. In Iranian law, there are provisions for material non-conformity and defects and guarantee of executions according to articles 410 to 415, 437 to 422 in the civil law. In economic relations between individuals, when the goods do not match and the seller

does not fulfill the obligation, the customer has the right to cancel the transaction and refund the price he paid, and the obligation to fulfill the undertaking along with the demand for damages for delay in delivery according to the text of the written contracts that have such performance guarantees [3]. A high volume of the density of cases entering the judiciary of Iran is caused by the failure of the parties to fulfill their obligations according to the provisions of the contract and at the times agreed upon by the parties. Also, full compensation is discussed in paragraphs 1 and 2 of articles 3, 4 and 5 of international principles and agreements. Based on this, the injured party is entitled to receive full compensation due to suffering injuries caused by non-performance. In this article, in addition to the problems surrounding domestic contracts, the compatibility of international documents and conventions with domestic laws and the expansion and explanation of their differences and commonalities have also been discussed.

Research methodology

The current research, like other researches in humanities, has been done by analytical and descriptive method and its information has been prepared by library method and by means of data collection. Of course, a kind of field method has been used in the current research by referring to judicial authorities and examining cases with similar issues.

Discussion and findings

Today, legislators are trying to compile a set of regulations or create conditions to reduce the dangerous effects caused by product non-conformity with proper notification. According to the present research, the non-conformity of the goods, both materially and legally, has consequences that affect the parties of the transaction at the time of transfer of the exchange guarantee and after that, and the implementation of the contract according to the provisions of the agreements is faced with difficulties. In Imamiyyah jurisprudence and according to it the civil law of Iran and some other legal systems, the seller is responsible for the loss and he is required to return the price to the buyer, if he has paid. On the surface, this is not compatible with the possession of the sale contract, because the requirement of possession is the transfer of the exchange guarantee to the owner and the lack of responsibility of the seller. In the convention, in order for the customer to be able to use the performance guarantee due to non-conformity, he must inspect the goods in terms of conformity within the shortest period of time. Otherwise, according to articles 38 and 39 of the Vienna Convention, the seller cannot claim responsibility for non-compliance. [4] In Iranian civil law, the difference between the type of goods specified in the contract and what is actually delivered in the contract, especially in the sale of a specific object, causes the contract to be invalid, but if it is a general sale, the seller is required to provide the goods of the promised type. [5] The laws of European countries such as Belgium and France are more similar to the provisions of the Convention on the International Sale of Goods. Regarding performance guarantee, the comparison of Iran's law with the Convention on the International Sale of Goods shows serious differences in the two laws. In Iranian law, failure to determine the amount, type, and description causes the contract to be void or to exercise the option and terminate the contract; While in the Convention on the International Sale of Goods, the mandatory request of the contract, which includes the right of termination, and it is a fundamental breach when it leads to such damage to the other party that basically deprives him of what he is entitled to through the contract. He hopes to deprive it. [6] It should be noted that the effects and risks that arise from the seller's non-compliance with the contract can be considered in several ways: the effects and risks that are imposed on the seller, the effects and risks that arise for the buyer. Effects and risks associated with third parties.

Conclusion

What was obtained from this research shows that both in Iran and in international documents, attention has been paid to the nature and dangerous effects of product non-conformity. In fact, it should be acknowledged that the innovation of this research is that it has examined the issue of risks caused by non-conformity of the goods, which has not been considered in any research so far. In general, the non-conformity of the goods in different transactions can lead to risks that both the seller and the customer and third parties suffer losses and damages. The examination of this issue in the convention

indicated that in order to reduce the hardship and prevent the loss of capital due to the termination of the contract, appropriate provisions have been provided for the wrong party, whereby the violator can compensate for the non-compliance in fulfilling his obligations by submitting an alternative or repair goods and documents and compensate. In this regard, Article 34 gives the seller, who has delivered the documents and documents of the goods before the date set for delivery, the possibility to compensate for the non-compliance until the expiration of the contract, provided that the exercise of this right causes unreasonable hardship to the customer or imposing unreasonable costs on him, however, any right to demand damages as stipulated in this convention is reserved for the customer. The same feature can be seen in the principles of European contracts. In Iran's civil law, ambiguity in the amount sold is considered to be the cause of invalidity of the contract of sale, and the delivery of more or less amount is not considered to be a violation of the contract, and it considers different situations. In the general sale, the excess amount belongs to the seller and the seller is responsible for the compensation of the deficit amount. In the sale of an indivisible fixed object, a fraction of the amount gives the buyer the right to cancel, and an excess gives the seller the right to cancel.

واکاوی ماهیت و آثار مخاطره آمیز عدم تطابق کالا (به استناد مبانی حقوق ایران و اسناد بین‌المللی)

خسرو ابراهیمی^۱ | بهشید ارفع‌نیا^{۲*} | علی آل‌بویه^۳

۱. دانشگاه آزاد واحد امارات متحده عربی، رایانامه: khelawyer@gmail.com

۲. نویسنده مسؤل، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز، رایانامه: beh.arfania@iauctb.ac.ir

۳. دانشگاه آزاد اسلامی واحد یاسوج، رایانامه: Dr.alebouyeh@yahoo.com

چکیده

اطلاعات مقاله

اهمیت رعایت ایمنی کالاها امری انکارناپذیر است. تولید و عرضه انبوه مواد غذایی سمی ممکن است امنیت جانی هزاران انسان را به مخاطره اندازد. وجود استاندارد در تشخیص ایمنی کالا تأثیر مهمی دارد. از این‌رو کشورها برای محافظت محیط زیست مقرراتی وضع کرده‌اند که حداقلی از استانداردهای ایمنی را برای انواع کالاها معین کرده و تولیدکنندگان را به رعایت آنها ملزم داشته‌اند. به‌طور کلی در طول روز معاملات زیادی انجام می‌پذیرد که بخشی از آنها به‌درستی صورت نمی‌گیرد. عدم انطباق کالا در معاملات از بی‌ع‌هایی است که به بروز خسارات و ضررهایی به طرفین منجر می‌شود و آثار حقوقی خاصی را بر فروشنده، خریدار و حتی اشخاص ثالث تحمیل می‌کند. هدف پژوهش حاضر مطالعه تطبیقی دقیق و علمی درباره ماهیت و آثار مخاطره‌آمیز عدم تطابق کالا است. نتایج نشان داد که تطابق نداشتن کالا در معاملات مختلف ممکن است به مخاطراتی منجر شود که هم فروشنده، هم مشتری و هم اشخاص ثالث دچار زیان‌ها و خساراتی شوند. براساس قواعد کنوانسیون نقض‌کننده می‌تواند عدم انطباق در ایفای تعهداتش را با تسلیم جایگزین یا تعمیر کالا و اسناد و مدارک جبران کند. مع‌هذا هر نوع حق مطالبه خسارت به‌نحوی که در این کنوانسیون مقرر شده برای مشتری محفوظ است. در حقوق مدنی ایران نیز چنانچه عیب یا نقص فنی در کالای فروخته‌شده مشاهده شود فروشنده باید برای رفع عیب، یا تعویض بدون اخذ وجه یا پرداخت خسارت اقدام کند. چنانچه خسارات واردشده ناشی از عیب یا بی‌کیفیتی باشد و عرضه‌کننده به آن آگاهی داشته باشد، افزون‌بر جبران خسارت به مجازات محکوم خواهد شد.

نوع مقاله:

یادداشت پژوهشی

تاریخ‌های مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۵/۱۵

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۶/۱۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۶/۱۵

تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۰۶/۲۰

کلیدواژه:

استاندارد،

مخاطرات،

اسناد بین‌المللی،

ایمنی،

عدم تطابق کالا.

استناد: ابراهیمی، خسرو؛ ارفع‌نیا، بهشید و آل‌بویه، علی (۱۴۰۲). واکاوی ماهیت و آثار مخاطره‌آمیز عدم تطابق کالا (به استناد مبانی حقوق ایران و اسناد بین‌المللی). مدیریت مخاطرات محیطی، ۱۰

DOI: <http://doi.org/10.22059/jhsci.2023.363414.789> .۱۶۴-۱۵۳، (۲)

© خسرو ابراهیمی، بهشید ارفع‌نیا، علی آل‌بویه. ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران.

DOI: <http://doi.org/10.22059/jhsci.2023.363414.789>

مقدمه

همواره عدم تطابق کالا در معاملات را می‌توان یکی از انواع مخاطرات اقتصادی و مالی و اجتماعی تلقی کرد [۴] که به‌موجب آن نه‌تنها طرفین در بیع دچار مشکلات و مخاطرات و زیان‌های احتمالی می‌شوند، بلکه به‌ناچار دستگاه‌های قضایی و دیوان‌های داوری هم درگیر حل مشکلات احتمالی می‌شوند که خود زیان و خسارتی مادی و معنوی بر جامعه تحمیل می‌کند. نوآوری که در این پژوهش مورد توجه قرار گرفته، موضوع مخاطرات ناشی از عدم تطابق کالا است که تا کنون در هیچ پژوهشی بدان توجه نشده بود. در راستای این نوآوری باید گفت که در حوزه دانش مخاطرات در ایران، پژوهش‌های تلفیقی، چندجانبه و بین‌رشته‌ای کمتر مورد توجه قرار گرفته است، درحالی که این مهم ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است. نیز به‌جرات می‌توان گفت که متأسفانه اجرای پژوهش‌های مسئله‌محور، متناسب با نیازهای کشور و در راستای فعالیت‌های دستگاه‌های اجرایی، جزء اولویت‌های پژوهشی متولیان امر نیست [۵]. ماهیت، محدوده و قلمرو دانش مخاطرات بسیار گسترده است. دانش مخاطرات عبارت است از شناخت واقعه، پدیده، فرایند، حالت، وضعیت و تفکر و جهان‌بینی‌ای که ممکن است برای فرد، جمعیت، جامعه و محیط زیان‌های جانی، معنوی و مالی داشته باشد [۱۵]. مخاطرات طبیعی پدیده‌هایی تکرارپذیرند که اغلب با آسیب‌های سخت مادی و معنوی همراه‌اند و به همین دلیل به‌عنوان مسئله در مجامع علمی پذیرفته شده‌اند [۱۸]. مخاطره‌شناسی دانشی است همزاد بشر، زیرا بشر همواره مجبور بوده راه‌های حفظ سلامت خود و محیط را بشناسد [۱۰].

به‌طور کلی معاملات زیادی در طول روز انجام می‌پذیرد که بخشی از آنها به‌درستی انجام نمی‌گیرد. عدم انطباق کالا در معاملات از جمله بیع‌هایی است که به بروز خسارات و ضررهایی به طرفین منجر می‌شود و آثار حقوقی خاصی را بر فروشنده، خریدار و حتی اشخاص ثالث تحمیل می‌کند. در مقاله حاضر به مخاطرات عدم مطابقت در فروش کالا پرداخته شده است. از یک طرف عدم مطابقت مادی و عیوب در کالا از جهت مقدار، وصف، کیفیت و جنس و از طرفی دیگر در عدم مطابقت حقوقی یعنی ادعای اشخاص ثالث در مورد کالا موجب بروز منازعات و معضلات قضایی می‌شود که افزون‌بر تزلزل در معاملات و صرف وقت و مراجعات به محاکم قضایی صرف هزینه‌های دادرسی، دستمزد وکلا، هزینه کارشناسی در محاکم داخلی و دیوان‌های داوری بین‌المللی را در پی دارد. بنابراین در جریان این نوع مخاطره مردم خواسته یا ناخواسته ممکن است اموال خود را از دست بدهند. پاسخ به نیازهای اجتماعی مردم در زمینه مسائل حقوقی مخاطرات به‌منظور کاهش مخاطرات، نیازمند سازوکار مناسب حقوقی است. در این زمینه در حقوق ایران موادی برای عدم مطابقت مادی و عیوب و ضمانت اجرایی به‌موجب مواد ۴۱۰ تا ۴۱۵ و ۴۳۷ تا ۴۲۲ در قانون مدنی پیش‌بینی شده است [۱۴]. امروزه بسیاری از پرونده‌های ورودی به دادگستری ایران ناشی از عدم ایفای تعهد از سوی طرفین بر طبق مفاد قرارداد و در زمان‌های مورد توافق طرفین است. همچنین در بند ۱ و ۲ ماده‌های ۳، ۴ و ۵ اصول و قراردادهای بین‌المللی از غرامت کامل بحث شده است. بر این اساس طرف زیان‌دیده به‌دلیل متحمل شدن صدمات ناشی از عدم اجرا، مستحق دریافت غرامت کامل است. اما به‌طور کلی باید اذعان کرد که در نظام حقوقی ایران هنوز رویکرد مشخصی در این زمینه وجود ندارد و باید بر مبنای قواعد سنتی، اصول و قواعد کلی، به رفع خلأ قانونی موجود در این زمینه پرداخت. کارآمدی مقررات نیز منوط به اجرای آنهاست که ضعیف به نظر می‌رسد. از طرفی مقررات ایمنی، مانند استانداردهایی که در مجوزها تعیین می‌شود، ممکن است به‌سرعت تطابق خود با پیشرفت‌های علمی را از دست بدهند و قادر به کنترل مخاطرات جدید نباشند. بنابراین تقویت فرایندهای بازرسی، نظارت بر اجرای مقررات ایمنی و پیش‌بینی ضمانت اجراهای مؤثر، اثر بسیار مهمی در نقض ایمنی خریداران دارد.

روش تحقیق

روش پژوهش حاضر، روش تحلیلی و توصیفی است و اطلاعات آن به‌صورت کتابخانه‌ای و با ابزار فیش‌برداری تهیه شده است. البته در بخشی از پژوهش با استفاده از روش پیمایشی به جمع‌آوری داده‌ها از افراد پرداخته شد و با مراجعه به مراجع قضایی پرونده‌هایی با موضوع مشابه بررسی شد.

داده‌ها و بحث

امروزه قانونگذاران تلاش می‌کنند که مجموعه‌ای از مقررات را تدوین کنند یا شرایطی را به وجود آورند که با اطلاع‌رسانی صحیح، در زمینه کاهش آثار مخاطره‌آمیز ناشی از عدم تطابق کالا عمل کنند که در این راستا، تصویب قانون حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان مصوب ۱۳۸۸ و آیین‌نامه تجهیزات و ملزومات پزشکی مصوب ۱۳۹۴ در مورد کالاهای پزشکی و بهداشتی، گامی مؤثر در سیر نظام حقوقی ایران به شمار می‌آید.

اما به‌طور کلی مخاطرات منجر به ضرر و زیان مادی و معنوی و جسمی به دیگران در دو حیطة کاری و مطالعاتی مورد نظر حقوقدانان است: یکی از جهت کیفیت و کمیت و نحوه و امکان جبران خسارات وارد به اموال و تمامیت جسمی شخص زیان‌دیده و دیگر از دیدگاه کیفی‌شناسی و جرم و مجازات زبان‌رسانده [۷]. از دیدگاه حقوقدانان ضررهای ناشی از وقوع مخاطرات سبب شده که تدوین سازوکارهای حقوقی متناسب با این شرایط ضرورتی اجتناب‌ناپذیر شود [۱۲]. در این زمینه استانداردهایی که در مواجهه با بحران باید از سوی دولت رعایت شوند عبارت‌اند از احراز تهدید استثنایی مستند به قرائن معقول، ضرورت و تناسب در اقدام، موقت بودن تدابیر اتخاذی و نبود تبعیض در اجرای تدابیر فوق‌العاده. از طرفی رعایت نشدن این ضوابط قانونی توسط دولت و مقامات عمومی می‌تواند در سطح ملی و بین‌المللی مسئولیت حقوقی را متوجه آنها کند [۷]. براساس پژوهش حاضر عدم مطابقت کالا چه به‌صورت مادی و چه به‌صورت حقوقی تبعاتی در پی دارد که دامنگیر طرفین معامله در زمان انتقال ضمان معاوضی و بعد از آن شده و اجرای قرارداد طبق مفاد توافقات انجام‌گرفته با دشواری‌هایی مواجه می‌شود. از سوی دیگر با پیشرفت فناوری تجارت الکترونیکی نیز امروزه به‌عنوان روشی جدید در امور معاملات کالا مورد توجه است و می‌تواند هر نوع تعامل مالی و اقتصادی بین اشخاص مختلف را شامل شود. تجارت الکترونیکی در حال حاضر دارای کاربرد گسترده‌ای به‌خصوص در جوامع پیشرفته است، اما همانند دیگر شیوه‌های فعالیت‌های تجاری، تجارت الکترونیکی نیز با مخاطراتی روبه‌روست. نظام حقوقی ما دارای مقرراتی کلی در این زمینه است، اما ابهام‌هایی نیز در این مورد وجود دارد [۶].

۱. عدم مطابقت عادی کالا

گاهی در نتیجه بازرسی کالا، عدم مطابقت کالاها آشکار می‌شود یا مشخص می‌شود که کالاها معیوب‌اند؛ مانند معیوب و مشکل‌دار بودن مواد غذایی و سموم دفع آفت نباتی که می‌تواند سبب ورود خطرهای جسمی برای انسان و حتی دام شود. کالاهایی چون گندم، برنج، ذرت و ... برای مصرف انسان و حیوان و دام باید مطابق با نمونه‌های قراردادی باشند. در واقع بروز عیوب ظاهر و پنهان می‌تواند سبب ایجاد مخاطرات در محیط اجتماعی شود. براساس قوانین خریدار باید ظرف مهلت متعارف اخطاری مبنی بر عدم مطابقت به فروشنده ارسال و از ضمانت اجراهای مقرر در این زمینه استفاده کند. در بند ۲ تبصره ۲ ماده ۵ قانون نظام جامع دامپرووری کشور مصوب ۱۳۸۸/۶/۴ بیان شده است: «سیاست‌های بهداشت دام و مجموعه دستورالعمل‌های ضروری در خصوص بیماری‌های دام و بیماری‌های مشترک دام و انسان و شیوه‌های مبارزه و جلوگیری از انتشار آن براساس مفاد قانون سازمان دامپزشکی کشور و این قانون در ابتدای هر سال توسط سازمان دامپزشکی کشور اعلام می‌شود».

از سویی دیگر طی چند دهه گذشته، ورود محصولات تراریخته به بازار مواد غذایی، دارویی و همچنین تغذیه دام، با پرسش‌های زیادی همراه بوده است. با توجه به ناشناخته بودن آثار درازمدت محصولات تراریخته و پیچیدگی‌های اثبات تقصیر و رابطه استناد بین مصرف این محصولات و تأثیرات آن بر انسان و محیط زیست لزوم تدوین یک نظام حقوقی خاص که مبتنی بر تصویب قانون مختص این موجودات باشد ضرورت دارد. متأسفانه قانون ایمنی زیستی ایران، نظام جبران خسارت و نحوه جبران خسارت را روشن نمی‌سازد و از این جهت نمی‌توان انتظار داشت که حقوق مصرف‌کننده به‌درستی حمایت شود. این قانون دچار کاستی‌ها و خلأهایی است که با توجه به تحولات سریع حوزه زیست‌فناوری به‌ویژه تولید هرچه بیشتر محصولات تراریخته و تجاری‌سازی آن ضرورت اصلاح آن را دوچندان می‌کند. همچنین در اتحادیه اروپا دو قانون «استفاده محصور میکروارگانیسم‌های تراریخته» و همچنین «رهاسازی عمدی موجودات تراریخته در محیط زیست» چارچوب اصلی ضوابط ایمنی زیستی محصولات تراریخته را شامل می‌شود. مقررات اتحادیه اروپا برپایه ارزیابی فرایند و روند تولید یک محصول تراریخته است و به ارزیابی

محصول نهایی هم می‌پردازد و بیشتر شبیه اصول مقرراتی پروتکل ایمنی زیستی کارتاها است که مبتنی بر بررسی فرایند تولید محصولات تراریخته است. پروتکل ایمنی زیستی کارتاها، مهم‌ترین مقررات تعهدآور بین‌المللی است که هم‌اکنون ۱۵۸ کشور از جمله ایران عضو این پروتکل هستند.

۲. انواع عدم مطابقت

۲.۱ عدم مطابقت مادی کالاها

براساس بندهای اول و دوم ماده ۳۵ کنوانسیون بیع بین‌المللی کالا، مطابقت کالاها از دو جنبه قانونی و قراردادی قابل بررسی است. در صورت عدم تعیین شرایط قراردادی، ماده ۳۵ چهار ضابطه تعیین کرده است که الزامات قانونی را شامل می‌شوند. مطابق ضابطه اول: فروشنده باید کالایی را تحویل دهد که دارای مقدار و کیفیت و وصف مقرر در قرارداد باشد و به همان ترتیبی که در قرارداد مقرر شده بسته‌بندی یا ظرف‌بندی شده باشد. ضابطه دوم: متناسب با مقاصد خاصی که صریحاً یا ضمناً به آگاهی بایع رسیده است باشد. برای مقاصد مزبور مورد استفاده قرار می‌گیرند یا متناسب با مقصود خاصی که صریحاً یا ضمناً به آگاهی بایع رسیده است باشد. سوم آنکه مطابق نمونه یا مسطوره باشد که فروشنده مشاهده کرده است و به نحوی بسته‌بندی شده باشد که بقا و سلامت کالا تأمین شود. دیگر آنکه اگر مشتری در زمان قرارداد از عدم انطباق قرارداد با کالا آگاه بوده یا نمی‌توانسته ناآگاه باشد، بایع طبق مقررات بندهای ماده ۳۵ مسئولیت نخواهد داشت. اگر عدم مطابقت کالا اتفاق بیفتد، افزون بر ضمانت اجراهای دیگر می‌توان به اجرای عین قرارداد به مفهوم خاص آن هم در حقوق ایران و هم در کنوانسیون وین متوسل شد [۲۱].

۲.۲ عدم مطابقت حقوقی

به موجب اصل‌های ۴۱ و ۴۲ کنوانسیون ۱۹۸۰ وین، فروشنده مکلف است کالایی را به مشتری تحویل دهد که مصون از هر نوع عیوب حقوقی باشد [۲۰]. در حقوق ایران عدم تطابق حقوقی تحت عنوان ضمان درک مستحق‌الغیر درآمدن مبیع است که دارای ضمانت اجراهای ویژه خود است.

۳. حدود مسئولیت فروشنده در حقوق ایران و اسناد بین‌المللی

طبق ماده ۳۸۷ قانون مدنی تلف مبیع قبل از قبض حتی بدون تقصیر و اهمال از طرف بایع باعث انفساخ عقد و استرداد ثمن به مشتری می‌شود [۱۱]. ضمان معاوضی با تسلیم مبیع به خریدار به او منتقل می‌شود. از این رو هر گاه مبیع بعد از تسلیم تلف شود یا عیب و نقصی در آن به وقوع پیوندد، قاعده حکم می‌کند که بر عهده خریدار باشد. اما هرگاه بعد از انتقال ضمان معاوضی عیبی در کالا حادث شود که ناشی از عیب قبلی و در نتیجه آن باشد، فروشنده ضامن است (ماده ۴۳۰ ق. م) [۲].

در بسیاری از نظام‌های حقوقی و به‌ویژه در نظام حقوقی ما، عقد بیع از عقود تملیکی به حساب می‌آید و در ماده ۳۳۸ قانون مدنی و دیگر مواد به تبع فقه امامیه بر این امر تصریح شده است. فقه امامیه و به تبع آن قانون مدنی ایران و برخی سیستم‌های حقوقی دیگر، مسئولیت تلف را بر عهده فروشنده دانسته و او را ملزم به بازگرداندن ثمن به مشتری، در صورتی که پرداخته باشد، می‌دانند. این امر در ظاهر با تملیکی بودن عقد بیع سازگار نیست، زیرا لازمه تملیک، انتقال ضمان معاوضی به مالک و عدم مسئولیت فروشنده است [۹]. در کنوانسیون برای اینکه مشتری بتواند از ضمانت اجرای ناشی از عدم مطابقت استفاده کند باید ظرف کوتاه‌ترین مدت کالا را از حیث مطابقت بازرسی کند. در غیر این صورت طبق مواد ۳۸ و ۳۹ کنوانسیون وین نمی‌تواند به مسئولیت فروشنده از عدم انطباق استناد کند [۲۳]. بقای مسئولیت فروشنده بعد از انتقال ضمان، در حقوق ایران اگر بعد از عقد و قبل از قبض، تلف یا عیب و نقصی در نتیجه اعمال خریدار به وقوع پیوندد فروشنده مسئول آن نیست؛ چراکه در حقوق اسلامی هیچ‌کس بار گناه دیگری را بر دوش نخواهد کشید. کنوانسیون نیز از همین قاعده پیروی کرده است [۲۵].

در حقوق مدنی ایران تفاوت در جنس مبیع قیدشده در قرارداد با آنچه عملاً تحویل قرارداد می‌شود، خصوصاً در بیع عین معین موجب بطلان قرارداد می‌گردد. ولی اگر مبیع کلی باشد، فروشنده ملزم به تهیه مبیع از جنس مورد تعهد است. در صورت ممکن نبودن تهیه از جنس کلی مورد نظر در بازار یا کمبود آن به علت جلوگیری از واردات یا علل دیگر انجام تعهد میسر نباشد،

برای خریدار چاره‌ای جز اعلام بطلان قرارداد و درخواست استرداد ثمن اگر پرداخته شده باشد باقی نمی‌ماند [۱]. در عین حال تفاوت‌های خاصی هم بین مفاد قوانین مذکور پیش‌بینی شده است. حقوق کشورهای اروپایی مانند بلژیک و فرانسه شباهت بیشتری به مفاد کنوانسیون بیع بین‌المللی کالا دارد. در خصوص ضمانت اجراها نیز مقایسه حقوق ایران با کنوانسیون بیع بین‌المللی کالا نشان‌دهنده تفاوت‌های جدی در دو قانون است. در حقوق ایران، عدم تعیین مقدار، جنس و وصف موجب بطلان یا اعمال خیار و فسخ عقد است؛ در حالی که در کنوانسیون بیع بین‌المللی کالا، درخواست اجباری قرارداد که خود شامل حق فسخ می‌شود که نقض اساسی باشد و زمانی نقض اساسی است که منجر به ورود چنان خسارتی به طرف دیگر شود که اساساً وی را از آنچه حق داشته به واسطه قرارداد به آن امیدوار باشد محروم کند [۱۷].

۴. آثار و مخاطرات عدم مطابقت کالا

الف) آثار و مخاطراتی که بر فروشنده تحمیل می‌شود: مسئولیت فروشنده «در هر دو نظام حقوقی به جهت عدم تطابق مبیع با قرارداد» قبل و بعد از انتقال ضمان معاوضی، به‌عنوان اصل، مورد توجه بوده و مقررات دو سیستم مزبور تقریباً با یکدیگر هماهنگ‌اند.

ب) آثار و مخاطراتی که برای خریدار به وجود می‌آید: گفته شد که تسلیم مبیع غیرمطابق با قرارداد موجب براءت ذمه بایع و تکمیل بیع نمی‌شود و همچنان ضمان معاوضی بر عهده بایع باقی می‌ماند. بر این مبنا هم در کنوانسیون و هم در حقوق ایران، برای دفع یا رفع خسارت ناشی از تسلیم مبیع غیرمنطبق بر قرارداد، ضمانت اجراهایی در اختیار خریدار قرار می‌گیرد. اختیار خریدار در اعمال هر یک از این ضمانت اجراها بی‌قید نیست و با لحاظ «اصل لزوم قراردادها» درجه‌بندی می‌شود.

ج) آثار و مخاطراتی که با اشخاص ثالث مرتبط است: اگر در اثر عدم تطابق مبیع با قرارداد خسارتی به اشخاص ثالث وارد شود، بدون اینکه این اشخاص به‌طور مستقیم در معامله اصلی ذی‌نفع باشند، خریدار و فروشنده باید در نهایت حسن نیت و صداقت کالا را در اختیار مصرف‌کننده قرار دهند و گرنه از باب قواعد مسئولیت مدنی ضامن خسارت وارد شده هستند.

۵. خسارات ناشی از مخاطرات در سازوکارهای اصول قراردادهای بازرگانی بین‌المللی (UNIDORIT)

بخش هفتم این سند دربردارنده مقرره‌ای در خصوص اصل عمومی ترمیم است و با خسارات ناشی از مخاطرات پرداخته است. در ماده ۴-۱-۷ این اصول آمده است طرفی که تعهدی را ایفاء نکرده است، می‌تواند با هزینه خود هر نوع نقض تعهد خود را جبران کند. متن ماده مزبور عام است؛ بنابراین هم در خصوص ترمیم کالا و هم در خصوص ترمیم اسناد حاکم خواهد بود. به‌موجب بند ۵ این ماده متخلف از ایفاء تعهد که اقدام جبرانی و ترمیم را نیز کامل انجام داده است، مثل کنوانسیون ضامن هرگونه خسارت وارد شده به متعهدله خواهد بود. طبق ماده ۷-۴-۲ یونیدرو طرف زیان‌دیده به‌دلیل متحمل شدن صدمات ناشی از عدم اجرا مستحق دریافت غرامت کامل است. این صدمات هرگونه زیان وارد شده و هرگونه نفعی را شامل می‌شود. طبق ماده ۷-۴-۴ طرف مسئول عدم اجرای تعهد فقط مسئول صدمه‌ای است که در زمان انعقاد قرارداد آن را به‌عنوان صدمه‌ای که احتمال داشت و عدم اجرا تعهد از سوی او در اجرا حاصل شود پیش‌بینی کرده بود یا به‌طور متعارف می‌توانست پیش‌بینی کرده باشد. در ادامه ماده بعدی اثبات صدمه در مورد معامله جایگزین و خسارت ناشی از هر صدمه دیگری قید شده که برابر ماده ۷-۴-۶ اثبات میزان صدمه به مبلغ رایج زمانی ممکن است که زیان‌دیده در شرایطی به قرارداد خاتمه داده و معامله جایگزینی منعقد نکرده است و مابه‌التفاوت مبلغ قراردادی و مبلغ رایج در زمان خاتمه یافتن قرارداد و نیز خسارات ناشی از هر صدمه دیگری را وصول کند. تفاوتی که در این اصول با کنوانسیون وین می‌توان یافت این است که کنوانسیون در مواد ۳۴، ۳۷ و ۴۸ حق ترمیم را فقط برای فروشنده شناسایی کرده است، در حالی که در اصول قراردادهای بازرگانی بین‌المللی حق ترمیم و رفع عدم مطابقت کالا برای هر دو طرف پیش‌بینی شده است و ناقض تعهد طبق مواد این قانون هم می‌تواند شخص فروشنده باشد و هم شخص خریدار [۱۹].

از جمله اسناد مهم بین‌المللی دیگر متن آکادمیک DCFR است [۲۶]. ضمن تعریف قرارداد فروش کالا تعهدات طرفین در قبال انتقال مالکیت کالا و تحویل آن به‌همراه اسناد و تضمین مطابقت کالا با قرارداد و پرداخت و دریافت ثمن و اسناد مربوط به آن است [۲۴]. هدف طرفین قرارداد از انعقاد آن کسب سود و منافع مورد نظرشان بوده است. حال اگر فروشنده این حق را نداشته

باشد که عدم مطابقت کالا با قرارداد را رفع کند، هم قرارداد منحل می‌شود و هم به‌نوعی منجر به زیان هر یک از طرفین قرارداد است که آنها به منافع مورد انتظار خود از قرارداد دست نمی‌یابند. [۲۲] سند اصول و حقوق قراردادهای اروپایی (Principle of European Contract Law, PECL) که در اتحادیه اروپا در قراردادهای انعقادی مورد استفاده قرار می‌گیرد، شباهت‌ها و اختلافاتی از نظر اجرا و حق ترمیم با کنوانسیون و اسناد دیگر بین‌المللی دارد؛ از جمله به تأخیر در اجرای قرارداد می‌توان اشاره کرد. اگر تأخیر آن چنان نباشد که به عدم اجرای اساسی قرارداد منجر شود به نظر می‌رسد که مشابه ماده ۳۷ کنوانسیون بیع بین‌المللی است و رفع اثر از عدم مطابقت پس از سپری شدن موعد اجرا شبیه قاعده‌ای است که در ماده ۴۸ کنوانسیون وین آمده است [۸].

۶. جایگاه ایمنی و استاندارد در کاهش مخاطرات تطابق کالا

اهمیت رعایت ایمنی کالاها موضوعی انکارناپذیر است. برای مثال در خصوص همه مواد غذایی - به‌ویژه موادی که با دستکاری ژنی مواد اولیه تولید می‌شوند و دارویی، وسایل نقلیه، اسباب‌بازی‌ها و وسایل الکتریکی که همه‌روزه استفاده و مصرف می‌شوند، چنین امری کاملاً حیاتی جلوه می‌کند. تولید و عرضه انبوه ماده غذایی سمی ممکن است امنیت جانی هزاران انسان را به مخاطره اندازد. گاه در اثر رعایت نکردن ولو غیرعمدی اصول بهداشتی در تولید مواد غذایی، چنان فجایی به وقوع پیوسته است که کمتر جنایتی قابل مقایسه با آن است. بنابراین واضح است که برخی از کالاها غیرایمن ممکن است برای محیط زیست نیز زیان‌های جبران‌ناپذیری به بار آورند. از این‌رو کشورها برای محافظت محیط زیست مقرراتی وضع کرده‌اند که حداقلی از استانداردهای ایمنی را برای انواع کالاها معین کرده و تولیدکنندگان را به رعایت آنان ملزم داشته‌اند [۱۳].

وجود استاندارد در تشخیص ایمنی کالا اهمیت زیادی دارد. در آن دسته از نظام‌های حقوقی که تعریف قانونی دقیقی از محصول ایمن ارائه نشده و معیار مشخصی برای تمیز آن معرفی نشده است - مانند ایران - باید ضابطه تعیین محصول ایمن را در استانداردها که همان معیار قابل قبول در جامعه برای پذیرش یک کالا یا خدمت است یافت. کالای استاندارد کالایی است که با توجه به معیارهای علمی و فنی، دارای حداقل ویژگی‌های مورد نیاز از لحاظ شکل، جنس، نوع، اجزای تشکیل‌دهنده، وزن، ابعاد، عیار، بسته‌بندی، کیفیت، ایمنی، دوام و ... باشد. در ماده ۲۸ خط‌مشی‌های سازمان ملل متحد بیان شده است: «دولت‌ها باید در صورت مقتضی، جهت ایمنی و کیفیت کالاها و خدمات و معرفی مناسب آنها، جزئیات دقیق و اجرای استانداردها، اعم از اختیاری یا غیر آن را در سطح ملی و بین‌المللی تعیین کنند و ارتقا بخشند». بر این اساس تکلیف قانونی و تعهد قراردادی همه عرضه‌کنندگان، اعم از تولیدکننده و توزیع‌کننده این است که کالای غیرایمن تولید و توزیع نکنند. به این موضوع به‌صراحت در قوانین برخی از کشورها اشاره شده است: برای مثال، در حالی که در بند ۱ ماده ۱۴ قانون فروش کالای ۱۹۷۹ انگلستان آمده است که علی‌الاصول هیچ شرط ضمنی راجع به کیفیت کالای فروخته‌شده وجود ندارد، بند ۲ همان ماده براساس اصلاحیه سال ۱۹۹۴ مقرر می‌دارد: «در جایی که فروشنده، کالا را به‌عنوان تجارت به فروش می‌رساند، این شرط ضمنی [در قرارداد] وجود دارد که کالای عرضه‌شده به‌موجب قرارداد، از کیفیت رضایت‌بخشی برخوردار است. همچنین اصل ۶۰ قانون اساسی ۱۹۸۲ پرتغال از حق مصرف‌کنندگان در برخورداری از سلامت و ایمنی نام می‌برد و اصل ۵۱ قانون اساسی اسپانیا نیز به‌صراحت حق مصرف‌کنندگان بر سلامت را به رسمیت می‌شناسد.

۷. جایگاه خسارات و آثار عدم تطابق کالا در نظام حقوقی ایران

در حقوق ایران عناصری که براساس آن مطابقت یا فقدان مطابقت مبیع با قرارداد ارزیابی می‌شود، عبارت از مقدار، جنس و وصف است. افزون‌بر عدم مطابقت مادی در حقوق ایران در مواد ۳۹۰ تا ۳۹۲ تحت عنوان ضمان درک عدم مطابقت حقوقی یعنی مستحق‌الغیر بودن مبیع بحث شده که شامل ادعای ثالث تحت عنوان حق انتفاع و ارتفاق هم می‌شود [۱۶]. کنوانسیون نیز در بند ۱ ماده ۳۵ خود حکم مشابهی در خصوص علم به مبیع دارد. به‌موجب این بند: «بایع باید کالایی را تسلیم نماید که دارای مقدار و کیفیت از نظر جنس و وصف مقرر در قرارداد باشد». بنابراین به‌طور کل می‌توان گفت که به لحاظ احراز مطابقت مادی

مبیع با قرارداد در هر دو نظام حقوقی فوق باید مبیع از لحاظ کیفیت (وصف و جنس) و نیز از لحاظ کمیت (مقدار) با قصد مشترک طرفین مقایسه شود.

در حقوق بیع بین‌المللی اگر برحسب متعارف مشتری می‌بایست از عیب اطلاع داشته باشد ولی نداشته باشد، فروشنده هیچ‌گونه مسئولیتی ندارد. اما در حقوق ما چنین چیزی وجود ندارد؛ یعنی اگر مشتری جاهل باشد ولی عرفاً می‌بایست عالم باشد، باز هم مشتری مسئول نیست. پس در کنوانسیون به نفع بایع و در حقوق ایران به نفع مشتری است. با این اوصاف می‌توان گفت در حقوق ایران تسلیم کالای غیرایمن از سوی فروشنده، نقض شرط ضمنی قرارداد است، چراکه عرف معاملات میان مصرف‌کنندگان و عرضه‌کنندگان حرفه‌ای این است که دسته‌آخر، کالای سالم و ایمن به مصرف‌کنندگان تحویل دهند و به‌موجب ماده ۲۲۰ قانون مدنی طرفین ملتزم به حکم عرف هستند. افزون بر این، می‌توان از مقررات مربوط به خیار عیب نیز برای این امر استفاده کرد؛ زیرا کالای غیرایمن کالایی است که در آن استانداردهای لازم برای بی‌خطر یا کم‌خطر کردن آن رعایت نشده است و لذا انتفاع مطلوب و متعارف از آن ممکن نیست یا با خطر بالقوه همراه است. از این‌رو کالای غیرایمن «معیوب» محسوب می‌شود و خریدار می‌تواند در صورت مهیا بودن دیگر شرایط، قرارداد را به استناد خیار عیب فسخ کند.

۸. رویه قضایی

براساس تحقیقات، مقالات و کتب تألیفی در زمینه مخاطرات اقتصادی و اجتماعی که در رشته‌های گوناگون حقوقی و جزایی انجام گرفته است [۳]، مبنای بررسی‌های ایجاد مخاطرات در ابعاد حقوقی برای کاهش آن تسهیل در روند دادرسی‌ها و تأمین امنیت جانی و مالی برای آسیب‌دیدگان است. در این راستا مخاطرات اجتماعی و اقتصادی ناشی از عدم تطابق کالا در چند پرونده که دسترسی به آنها میسر بود و همگی با صدور رأی مختومه شده‌اند، از جمله چند مورد بین‌المللی و داخلی در خصوص مخاطرات ایجادشده برای اصحاب دعوی بررسی می‌شود:

۱. در یکی از پرونده‌ها که براساس قرارداد مشارکت طرح شد، پیمانکار با استفاده از مصالح نامرغوب و مغایر با آنچه در متن قرارداد ذکر شده بود افزون بر الزام به ایفای تعهدات به پرداخت خسارت قراردادی هم محکوم شد (پرونده کلاسه ۹۹۰۹۹۸۳۰۲۴۲۰۱۰۶۵ شعبه هشتم دادگاه عمومی حقوقی شهرستان کرج).
۲. در پرونده دیگری از همان شعبه رأی داوری مورد اعتراض قرار گرفت که رأی داور بر محکومیت مشارکت‌کننده و سازنده با تعطیل کردن کار و استفاده از مصالح غیراستاندارد و ابطال قرارداد و پرداخت خسارت شد که اعتراض وی به رأی داور در دادگاه نیز مردود اعلام شد (کلاسه ۹۹۰۰۴۱۹).
۳. در پرونده کلاسه ۹۶۰۹۹۷۰۰۱۰۸۰۱۷۶۴ شعبه ۱۰۹ دادگاه حقوقی مجتمع عدالت تهران با کارشناسی و معاینه و تحقیقات محلی معلوم شد که سازنده به تعهدات قراردادی عمل نکرده و محکوم به پرداخت خسارت بر مبنای نظریات کارشناسی شد. بنابراین عدم مطابقت کالاهای مصرفی در ساخت‌وسازها و موارد عدیده در پیدایش عیوب بعد از ضمان معاوضی و قبل از آن موجب بروز مخاطرات اقتصادی و اجتماعی و درگیری محاکم قضایی جهت حل معضلات شد.
۴. در پرونده هنری کندال و پسران علیه ویلیام لیلاک و پسران، شرکت با مسئولیت محدود در سال ۱۹۶۹ در حکمی با رأی اکثریت کمیته استینافی مجلس اعیان در خصوص عصاره بادام زمینی برزیلی که دارای درجه‌ای از مسمومیت بوده، موجب مرگ ماکیان شده، هدف خاص اعلامی خریدار مصرف آن برای احشام ذکر شده است رأی به کیفیت بازرگانی عصاره‌های مذکور داده‌اند. با این استدلال که اگر برای احشام و ماکیان قابل فروش نبوده‌اند برای منظورهای متفاوت با قصد خریداران (تنها احشام) قابلیت فروش داشته‌اند.
۵. رأی دادگاه استیناف فرانسه درباره تیغه‌های فولادی که برای سوراخ کردن ورقه‌های فولادی کربنی با هدف اعلامی خریدار مناسب نبود به‌موجب پرونده شماره RG-4879/93 مورخ سال ۱۹۹۵ فروشنده مقصر شناخته شد.

نتیجه‌گیری و نوآوری

آنچه از این پژوهش حاصل شد نشان می‌دهد که چه در ایران و چه در اسناد بین‌المللی به ماهیت و آثار مخاطره‌آمیز عدم تطابق

کالا توجه شده است. در واقع باید اذعان کرد که نوآوری این پژوهش نیز در همین بوده که موضوع مخاطرات ناشی از عدم تطابق کالا را بررسی کرده که تا به حال در هیچ پژوهشی بدان توجه نشده بود. به‌طور کلی عدم تطابق کالا در معاملات مختلف می‌تواند به مخاطراتی منجر شود که هم فروشنده و هم مشتری و هم اشخاص ثالث دچار زیان‌ها و خساراتی شوند. بررسی این موضوع در کنوانسیون حاکی از آن بود که به‌منظور کاهش مشقت و جلوگیری از اتلاف سرمایه ناشی از فسخ قرارداد، مقررات مناسبی برای طرف خاطی پیش‌بینی شده است که به‌موجب آن نقض‌کننده می‌تواند عدم انطباق در ایفای تعهداتش را با تسلیم جایگزین یا تعمیر کالا و اسناد و مدارک جبران کند. در همین راستا ماده ۳۴ به فروشنده‌ای که اسناد و مدارک کالا را قبل از تاریخ مقرر برای تسلیم، تحویل کرده است، امکان می‌دهد که عدم انطباق را تا انقضای موعد قرارداد جبران کند، به‌شرط آنکه اعمال این حق موجب زحمت غیرمعقول مشتری یا تحمیل هزینه‌های نامعقول بر او نباشد. با این حال هر نوع حق مطالبه خسارت به‌نحوی که در این کنوانسیون مقرر شده برای مشتری محفوظ است. همین ویژگی در اصول قراردادهای اروپایی نیز مشاهده می‌شود. در حقوق مدنی ایران ایهام در مقدار مبیع را موجب بطلان عقد بیع دانسته و تحویل مقدار بیشتر یا کمتر را موجب نقض قرارداد ندانسته و حالت‌های مختلفی را مورد نظر قرار داده است.

از طرفی در مورد ایمنی در برابر مخاطرات ناشی از عدم انطباق کالا در کالاهای آسیب‌رسان از جمله محصولات کشاورزی و نیز تراریخته، نتایج نشان داد که با توجه به ناشناخته بودن اثرات درازمدت این نوع محصولات و پیچیدگی‌های اثبات تقصیر و رابطه استناد بین مصرف این کالاها و اثرات آن بر انسان و محیط زیست لزوم تدوین یک نظام حقوقی خاص که مبتنی بر تصویب قانون مختص این موجودات باشد ضروری است. اما قانون ایمنی زیستی ایران در هیچ‌یک از مواد خود به‌صراحت به موضوع حمایت از سلامت موجودات زنده اعم از انسان، جانوران و محیط زیست در برابر موجودات تراریخته اشاره نکرده و صرفاً در ماده ۳ و به‌نحوی تلویحی تشکیل شورای ملی ایمنی زیستی را با هدف سیاست‌گذاری، تعیین و تصویب راهبردها در عرصه ایمنی زیستی و هماهنگی بین وظایف قانونی دستگاه‌های اجرایی ذی‌صلاح را پیش‌بینی کرده است. درحالی که بهتر بود در مقدمه، هدف از تصویب قانون به‌صراحت بیان شود. همچنین قانونگذار در ممنوعیت و مصرف محصولات تراریخته از سیاست خاصی تبعیت نکرده و صرفاً به وضع پاره‌ای مقررات به ظاهر علمی بسنده کرده است. اما عمده‌ترین ایراد قانون ایمنی زیستی ایران، بحث مسئولیت بدون تقصیر در شیوه جبران خسارات زیان‌دیده از تولید و استفاده این نوع محصولات است که در قانون مصوب، به مبنای تقصیر در نظام مسئولیت مدنی (ماده ۱ قانون مسئولیت مدنی) گرایش دارد. درحالی که لزوم حمایت از زیان‌دیده در مقابل غول‌های بزرگ اقتصادی و تولیدکنندگان که اغلب قدرت بیشتری در اختیار دارند و قادر به بیمه مسئولیت خود نیز هستند، مبنای مسئولیت محض را ضروری می‌کند.

از سویی دیگر با توجه به اینکه رفتارهای مخاطره‌آمیز می‌توانند نمودی از رویکرد مجرمانه باشند و احتمال وقوع نتایج زیانبار در آنها مبنایی برای جرم‌انگاری است، ضرورت بررسی موضوع مخاطرات ناشی از تطابق نداشتن کالا امری مهم است. در این زمینه با توجه به اینکه نقص در مبیع یا عدم تطابق کالا موجب بروز خسارت و ضرر به خریدار می‌شود و در قراردادها به‌طور معمول به نکات ضمان‌آور کمتر توجه می‌شود و در عمل و هنگام اجرای مفاد قرارداد اختلافاتی در تفسیر متون مکتوب بروز و ظهور می‌یابد که هم موجب اختلافات عدیده بین طرفین می‌شود و هم دامنه اختلافات در محاکم قضایی بر تراکم پرونده‌های اختلافی می‌افزاید، لازم است در تنظیم قراردادهای تیپ و یکسان در وزارتخانه‌های مسئول و اتاق‌های اصناف دقت بیشتری مبذول شود تا از مخاطرات آتی در روابط تجاری خرید و فروش اموال منقول و غیرمنقول بین احاد جامعه جلوگیری شود. همچنین باید در حوزه استانداردها به‌روزرسانی و ایجاد شفافیت، هماهنگی با استانداردهای بین‌المللی، اتخاذ راهکارهای کاربردی و مناسب، اعمال سیاست‌های پیشگیرانه و نظارتی تا حدودی از بروز مخاطرات و آسیب‌های زیستی و اجتماعی جلوگیری کرد.

منابع

- [۱] اخلاقی، بهروز (۱۳۹۶). اصول قراردادهای تجاری بین‌المللی. تهران: شهر دانش.
- [۲] امامی، سید حسن (۱۳۹۳). حقوق مدنی. ج ۱، چ ۱۴، تهران: اسلامیه.
- [۳] انجمن مخاطره‌شناسی ایران (۱۳۹۴). مجموعه مقالات اولین همایش ملی مخاطرات و حقوق.
- [۴] داراب‌پور، مهرباب (۱۳۹۷). اصول و مبانی حقوق تجارت بین‌الملل. تهران: گنج دانش.
- [۵] رجب‌زاده، علیرضا (۱۳۹۴). چرا دانش مخاطرات؟ (تبیین حقوق و مخاطرات). مدیریت مخاطرات محیطی، ۲(۱)، ۴.
- [۶] سعیدی، احمد (۱۳۷۱). فرهنگ فارسی شرق. تهران: اشراقی.
- [۷] شاملو، باقر؛ و یوسفی، ابوالفضل (۱۳۹۴). مخاطرات و تکالیف حقوقی دولت در مقیاس ملی و بین‌المللی. مدیریت مخاطرات محیطی ۲(۳)، ۲۹۱-۳۰۵.
- [۸] شعاریان، ابراهیم؛ و ترابی، ابراهیم (۱۳۸۹). اصول حقوق قراردادهای اروپا و حقوق ایران (مطالعه تطبیقی). تهران: فروزش.
- [۹] شمس‌ناتری، محمدابراهیم و مقیمی ابراهیم (۱۴۰۲). مخاطرات و حقوق، تهران: میزان.
- [۱۰] شهبازی، محمدحسین (۱۳۹۵). مبانی لزوم و جواز اعمال حقوقی. تهران: میزان.
- [۱۱] شهیدی، مهدی (۱۳۹۱). حقوق مدنی. تهران: مجد.
- [۱۲] صادقی، محسن؛ و امینی، وحید (۱۳۹۳). تحلیل حقوقی بیمه مخاطرات در تجارت الکترونیکی: با نگاهی به حقوق ایران. مدیریت مخاطرات محیطی، ۱(۲)، ۱۶۹-۱۸۸.
- [۱۳] عسکری، سامان (۱۴۰۰). مسئولیت جبران خسارت ناشی از تولید کالای معیوب. پژوهش ملل مهر، ۶۸(۱)، ۸۳-۹۹.
- [۱۴] قدیریان، معصومه؛ مظفر، باشکوه؛ و لطفی دودران، علیرضا (۱۳۹۹). بررسی فسخ قرارداد در حقوق ایران با مطالعه تطبیقی با اصول قراردادهای تجاری بین‌المللی. پژوهش‌های اخلاقی، ۴۱(۱۱)، ۱۲۲.
- [۱۵] مقیمی، ابراهیم (۱۳۹۴). دانش مخاطرات. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- [۱۶] ناظم، علیرضا (۱۳۸۸). تعهدات بایع در کنوانسیون بیع بین‌المللی کالا و حقوق ایران. ماهنامه کانون، ۹۷(۱)، ۸۸.
- [۱۷] نخعی، رضا؛ تقی‌زاده و اشان، ابراهیم؛ و جعفری، محمدحسین (۱۴۰۰). مطالعه تطبیقی «معلوم بودن مبیع» در حقوق ایران با «انطباق کالا» در کنوانسیون بیع بین‌المللی کالا. تحقیقات حقوقی بین‌المللی، ۱۴(۵۳)، ۳۴۳-۳۵۷.
- [۱۸] نیری، هادی؛ و صحرائی، مرسل (۱۴۰۲). تحلیل بازنمایی مخاطرات طبیعی در کتاب‌های درسی دوره راهنمایی و دبیرستان. مدیریت مخاطرات محیطی، ۱(۱)، ۴۳-۵۵.
- [19] Christopher K. (2004). Commentary on the Manner in which the UNIDROIT Principles May Be Used to Interpret or Supplement Article 48 of the CISG. available at:
- [20] <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/principles/uni48.html>.
- [21] Fairhurst, J. (2016). *Law of the European Union*. Eleventh Edition. Pearson Education Limited.
- [22] Felemegas, J. (2007). *An International Approach to the Interpretation of the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (1980) as Uniform Sales Law*. Cambridge University Press.
- [23] Faust, F. (2014). Specific Performance. Current Issues in the CISG and Arbitration, *International commerce and Arbitration*, 15.
- [24] Kruisinga, S. (2009). The Impact of Uniform Law on National Law: Limits and Possibilities – CISG and Its Incidence in Dutch Law. *Electronic Journal of Comparative Law*, 13(2).
- [25] Ramberg, J. (2011). *ICC Guide to Incoterms 2010*. International Chamber of Commerce.
- [26] van Vliet, L. (2011). *Acquisition and Loss of Ownership of Goods- book VIII of the Draft Common Frame of Reference*, faculty of Law Maastricht University.